

Uhkailu ja pelottelu ay-liikkeen voimavarana

Tätä kirjoittaessani Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL on ilmoittanut elintarvikealan työpaikoilla järjestettävistä vuorokauden pituisista poliittisista lakoista viikolla 47. Näillä poliittisilla lakoilla SEL kertomansa mukaan ”vastustaa pääministeri Petteri Orpon johtaman Suomen hallituksen esittämiä työntekijöiden työehtojen ja lakko-oikeuksien heikennyksiä sekä työttömyysturvan leikkauksia”. Ay-liikkeen suunnasta myös viestitetään, että jos näillä toimenpiteillä ei saada toivottua tulosta aikaiseksi, toimenpiteet kovenevat tarvittaessa aina jopa yleislakkoon asti.

Perusteena/syynä yksittäisten yritysten toimipisteissä järjestettävillä lakoilla on se, että ay-liike yrittää estää eduskuntaa säättämistä lakeja, jotka eivät heille kelpaa. Lakot työpaikoilla toteutetaan luottamusmiesten organisoimana siten, että ay-liikkeeseen kuuluvat yrityksessä työskentelevät työntekijät ja toimihenkilöt eivät tee töitään. Esimerkiksi SEL maksaa lakkoon osallistuville jäsenilleen 100 euron korvauksen, mistä 16 euroa on verovapaata tuloa.

Usein ay-liike täysin häpeilemättä myös väittää, että kun lakot toteutetaan, kaikkien työpaikalla työskentelevien tulisi osallistua lakkoon, myös ay-liikkeeseen kuulumattomien*. Ay-liike käyttää erilaisia painostuskeinoja, joilla he yrittävät saada liittoon kuulumattomat työntekijät ”ymmärtämään”, että myös heidän oman etunsa mukaista on osallistua lakkoon. Ay-liike kutsuu lakon aikana kaikkia työtä tekeviä henkilöitä yleisesti pilkkanimellä ”rikkuri”.

Painostaessaan maan hallitusta ja eduskuntaa ay-liike velvoittaa siis yrityksen työntekijät ja toimihenkilöt aiheuttamaan taloudellista vahinkoa omalle työnantajalleen. Näihin vahinkoa aiheuttaviin toimiin ay-liike yrittää pakottaa mukaan myös järjestöön kuulumattomat työntekijät. Tuo ei kuulosta kovin reilulta, eikä yksittäisten työntekijöiden kannalta edes mitenkään järkevältä. Mitä kovempiin toimiin ay-liike poliittisista syistä ryhtyy, sitä pahempaa taloudellista vahinkoa lakkoilijat aiheuttavat omalle työnantajalleen ja sitä kautta lopulta itselleen. Sillä, mitä seurauksia yksittäiselle yritykselle ja heidän työntekijöilleen lakoista seuraa, ei näytä olevan merkitystä. Lakon agitaattoreina toimivilla työntekijöiden ja toimihenkilöiden luottamusmiehillä ei ole huolta huomimisesta, koska he tietävät joutuvansa yritysten kustannusten nousun ja tappioiden maksumiehiksi vasta viimeisenä, luottamusmiesten erityisen työsuhdeturvan ansiosta. Luottamusmiehet myös tietävät, että ay-liike palkitsee eri tavoin luottamusmiesten lojaalisuuden, esimerkiksi vaatimalla luottamusmiesten korvausten nostamista.**

Poliittisten lakkojen yhteydessä, kun vahinkoa aiheutetaan omalle työnantajalle, herää kysymys luottamusmiesjärjestelmän mielekkyydestä. Järjestelmän periaatteena on, että mitä suuremmasta yrityksestä on kysymys, sitä enemmän luottamusmiehellä on vapaata omasta työstään ja sen suurempaa luottamusmieskorvausta työnantaja maksaa luottamusmiehelle. Kaikkien elintar-

vikealojen (ml. leipomoalan) työehtosopimusten mukaan, jos yrityksessä työskentelee yli 421 työntekijää, luottamusmies on vapautettu kokonaan työstään ja työnantaja maksaa hänelle kuukausipalkan lisäksi vielä luottamusmieskorvauksena 158€/kk.*** Edellä mainitun päälle työnantajan tulee antaa luottamusmiehelle myös muita etuja (työhuone, tietokone, nettiyhteys, sähköposti jne.). Kiitokseksi tällaisesta ilmaisesta ”ylöspidosta” luottamusmiehet järjestelivät, kun ay-liikkeen johto sitä heiltä edellyttää, yritykseen työnsauksia yms. toimenpiteitä, jotka aiheuttavat yri-

tykselle taloudellista vahinkoa.

Edellä toteamani ei ole sinänsä mikään hyökkäys luottamusmiesjärjestelmää vastaan. Ihmettelen lähinnä vain ihmisten käyttäytymistä, toimintatapoja ja moraalia. Samalla mietin, mitä lakkoon vapaaehtoisesti tai pakolla osallistuvat työntekijät mahtavat tuosta kaikesta pohjimmiltaan ajatella. Onko niin, että ay-vallan edessä on vain nöyryyttävä ja kiltisti hyväksyttävä, mitä luottamusmies määrää, koska muutoin on vain suurempia ongelmia edessä?

Ay-liikkeen toimintatavat muistuttavat usein itäisen naapurimaamme toimintaa. Molemmille yhteistä on, että tavoiteltuun päämäärään pyrittäessä käytetään hyväksi pelottelua ja uhkailua. Ay-liikkeen todellista tekemistä ei tietenkään voi verrata itäisen naapurimaamme toimiin, mutta yhteistä heille on, että ihmisten tunteisiin ja tekemisiin pyritään vaikuttamaan pelottelun ja uhkailun kautta. Parhaillaan esimerkiksi radiossa pyörivissä ay-liikkeen mainoksissa esitetään monin eri tavoin samaa kauhutarinaa hallituksen katalista aikeista, joita kaikkien kansalaisten tulisi ymmärtää voimakkaasti vastustaa. Yksi esimerkki tällaisesta mainoksesta on myös SEL:n Instagram-tilillään julkaisema video, jossa hallituksen leikkauslistaa esiteltiin eräänlaisen kauhufilmin kautta. Siinä nainen vastasi ilkeämieliseen puheluun, ja mainos päättyi naisen kirkumiseen, kun hän näki ikkunasta laskeutuvan hallituksen leikkauslistan. Mainoksen nähdessäni mietin, että kaikki keinot ovat näköjään mahdollisia, kun omaa poliittista asiaa ajetaan. Tuollaisessa propagandassa on kuitenkin myös omat vaaransa. Yksittäiset ihmiset voivat ymmärtää ay-pelottelun liiankin kirjaimellisesti ja kiukuspäissään syyllystyä ylilyönteihin esimerkiksi poliittisia päättäjiä kohtaan. Sen takia kaikkien on tärkeä tällaisissa tilanteissa ymmärtää, että ”vain asiat riitelevät”.

Oikein hyvää joulun aikaa ja tulevaa uutta vuotta!

Mika Väyrynen

*Itsestään selvää on, että ay-järjestön päätökset koskevat vain heidän omia jäseniään.

**Kesäkuussa 2023 korvaukset nousivat 10 % viime neuvottelukierroksella sovitun mukaisesti.

***Jos yrityksessä työskentelee esim. 21-50 työntekijää, luottamusmiehen vapautus työstä on 4h/viikko ja korvaus 92€/kk.